

Gråsäl

Olle Karlsson, Björn Helander Naturhistoriska riksmuseet

Foto: Torbjörn Liljahn - Naturfotograferna

Antalet räknade gråsäl ökade även under 2005. I Östersjön som helhet räknades 18 300 gråsäl under pälshytesperioden i månadsskiftet maj/juni 2005. I Sverige räknades 6 600 gråsäl, vilket är betydligt fler än de 5 500 som räknades under 2005. De ska inte tolkas som en massiv ökning av det svenska beståndet utan reflekterar snarast vilken sida av gränsen sälarna befann sig på under räkningsperioden. I Finland räknades något färre säl 2005 än föregående år. Över hela perioden 1990–2005 har det svenska sälbeståndet ökat med ca 7,9 procent per år, men ökningstakten tycks vara något högre för regionen Sörmland-Östergötland och något lägre för det sydligaste beståndet. Dock är dessa skillnader inte säkerställda statistiskt.

Den regionala fördelningen på hållorna var följande:

- 350 i sydsverige
- 1 600 i Östergötland och Sörmland
- 3 100 i Stockholms skärgård och Ålandshav
- 1 550 i Bottniska viken.

VISAR BESTÅNDETS UTVECKLING

Räkningsresultaten skall betraktas som ett indexvärde som kan användas för att studera beståndets utveckling, inte som ett mått på den verkliga populationsstorleken. Alla säl byter inte päls samtidigt, och sälarna kan tillbringa en viss tid i vattnet även under pälshytet. Samtidigt finns med nuvarande metodik en risk för att en del djur hinner förflytta sig mellan lokaler, och räknas mer än en gång. Eftersom kunskaper om hur stor andel av beståndet som räknas vid inventeringarna saknas, kan ingen korrektionsfaktor för omräkning av räkningsdata användas. För att kunna göra detta krävs bättre kunskaper om sälarnas uppliggingsbeteende under pälshytesperioden vilket saknas i nuläget. Baserat på fångst – återfångsmetodik uppskattades beståndets storleken för Östersjön år 2000 till 15 631 (95 procent CI 9 592–19 005) baserat på fotoidentifikationsdata från perioden 1994–2000. En ökningstakt på ca. 7,5 procent för hela populationen ger en uppskattad populationsstorlek för 2005 på drygt 22 000 i

hela Östersjön. Jämfört med den uppskattade populationsstorleken för år 1900, ca. 80–100 000 gråsäl, är beståndet fortfarande på en relativt låg nivå.

STOR VARIATION MELLAN ÅR

Antalet räknade säl i de olika regionerna kan variera kraftigt mellan åren. Orsaken är att väder- och isläget under räkningsperioden gör att sälarna föredrar olika liggplatser under pälshytet. Det är exempelvis välkänt att många säl under år med mycket is under våren genomgår pälshytet på isen. Inventering av isarna ingår inte i övervakningsprogrammet, vilket kan leda till att en mindre andel av beståndet räknas under år med mycket is jämfört med år då isen är borta till räkningsperioden. Under 2005 fanns endast mycket lite is kvar i Bottenviken under räkningsperioden. Mycket få säl bör därför haft möjlighet att byta päls på isen under året.

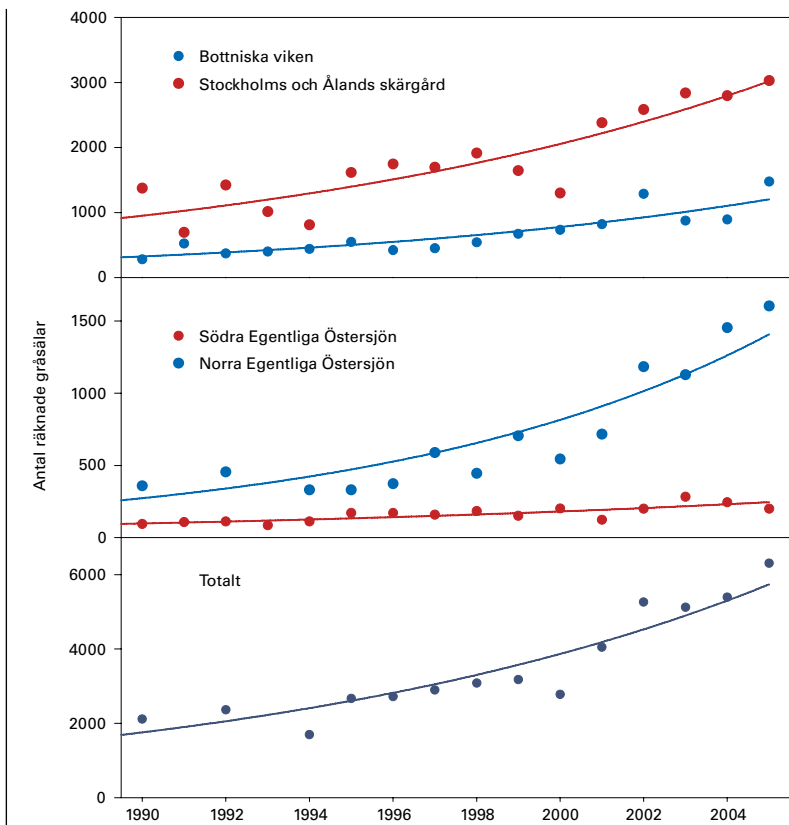
Även små förändringar i metodik kan leda till att resultatet påverkas. Exempelvis var inventeringsinsatserna fördelade över en längre period av sommaren i inledning-

en av programmet i början av 1990-talet. Detta gav färre inventeringar under pälsbytesperioden då det största antalet säl ligger uppe. Därför blev troligtvis antalet räknade säl underskattat i början av 1990-talet jämfört med dagens inventeringar. Detta leder till en viss osäkerhet vid beräkningen av trenderna i beståndsutvecklingen. Det är sannolikt att den sanna ökningstakten i beståndet är något lägre än vad som redovisats. Den beräknade ökningstakten i beståndet bör alltså användas med försiktighet.

FLYGINVENTERING GER SÄKRARE SKATTNING

I Finland sker inventeringarna genom fotografering från flyg och räkning av antal djur från bilderna. I Estland och Sverige görs inventeringarna huvudsakligen genom direktobservationer från land eller båt. Även under en så kort period som två veckor, d.v.s. den tid inventeringarna pågår, hinner sälarna förflytta sig långa sträckor. För att minska risken för att samma säl räknas två gånger har man vid sammanläggningen av resultat från närliggande områden ytterligare minskat tidsintervallet mellan räkningarna. Att räkna säl från båt eller från land, som i Sverige och i Estland, medför dels en ökad risk för dubbelräkningar eftersom det tar tid att täcka in hela kuststräckan, dels ökande svårigheter att korrekt uppskatta antalet i djur i de allt större grupperna.

En harmonisering av inventeringsmetodiken, det vill säga en övergång till flyginventeringar inom hela Östersjön är där-

Det svenska sälbeståndet har ökat med ca 7,9 % per år under perioden 1990–2005. Ökningstakten tycks vara något högre för regionen Sörmland-Östergötland och något lägre för det sydligaste beståndet. Antalet räknade säl i de olika regionerna kan variera kraftigt mellan åren. Orsaken är att väder- och isläget under räkningsperioden gör att sälarna föredrar olika liggplatser under pälsbytet.

för önskvärd. Det är också angeläget att kunna täcka in de sista isarna vid inventeringarna, något som bara kan ske med hjälp av flyg. Flyginventeringar medför också en säkrare skattning eftersom flygbilderna ger en möjlighet till kvalitets-säkring av data. Under 2006 kommer

en flyginventering av gråsälarna att göras med medel från viltförvaltningsenheten vid Naturvårdsverket. Det är mycket angeläget att flyginventeringarna integreras i miljöövervakningen.

Foto: Oia Jernsten/N - Naturfotograferna